· 11 MIN

Mondkapjesdeal leverde Sywert van Lienden c.s. tot 30 miljoen euro op

Dennis Mijnheer
Jan-Hein Strop
Stefan Vermeulen
4 Connecties

Follow the Money zat 22 mei 2021

Sywert van Lienden en zijn zakenpartners haalden vorig jaar in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid voor ruim 100 miljoen euro mondkapjes uit China. Wat ze daaraan hebben verdiend, wil Van Lienden niet zeggen. Uit onderzoek van Follow the Money blijkt dat het, op basis van de marktprijzen destijds, mogelijk gaat om een marge tot 30 miljoen euro.

Op een fraaie lentedag eind mei vorig jaar poseren drie vrolijke ondernemers in Driebergen voor een foto in de barokke tuin van een 19e-eeuwse kantoorvilla. Tussen strak geknipte buxushagen gaan de mondkapjes op en af. Want dat is de *booming business* van dit drietal, onder wie Sywert van Lienden, een bekend gezicht van televisie en voormalig gemeenteambtenaar in Amsterdam.

Maar dat hun handel winstgevend is, weet op dat moment nog niemand. Van Lienden afficheert zich in die tijd als voorman van de stichting Hulptroepen, die zich ‘’ inspant om uit China voldoende mondkapjes te importeren voor onze ‘zorghelden’. Daar is in de eerste maanden van de coronacrisis een ernstig tekort aan.

Van Lienden zegt er zelfs zijn baan bij de gemeente voor op. Het brengt hem een karrevracht aan gunstige publiciteit: zo wordt hij door talkshow *Op1* onthaald als 'chef mondkapjes' en mag hij in *NRC* paginagroot verhalen over de nobele inspanningen van zijn hulpbrigade.

Financieel belang

Bijna een jaar later is er van dat non-profitimago weinig over. Van Lienden blijkt op 19 april vorig jaar met het ministerie van Volksgezondheid een grote mondkapjesdeal te hebben gesloten, die allerminst 'om niet' was.

Hij en zijn medeaandeelhouders – de ondernemers Bernd Damme en Camille van Gestel – deden zaken via een pas opgerichte commerciële vennootschap: Relief Goods Alliance BV (RGA), zo onthulde *de Volkskrant* afgelopen zaterdag. Ze leverden voor ruim 100 miljoen euro in totaal 40 miljoen maskers van twee Chinese fabrikanten.

Dat roept de vraag op: wat hebben Van Lienden en partners daaraan verdiend?

Zelf weigeren de ondernemers die vraag te beantwoorden. Volgens Van Lienden gaat het om 'bedrijfsgevoelige informatie', die onder een geheimhoudingsverklaring valt – ze mógen er dus niets over zeggen. Hij noemt dat een 'frustrerend juridisch gegeven'.

Medeaandeelhouder Camille van Gestel zei vorige week tegen *de Volkskrant* dat er 'wel iets is overgebleven' van de mondkapjeshandel. Ook Van Lienden erkende in de krant dat hij een financieel belang had: 'We zijn er open over geweest richting onze partners. Niet naar buiten, maar daar was ook geen reden toe.'

Dossier

Coronacrisis

De coronapandemie zet de wereld op zijn kop. Wie betaalt de rekening? En wie profiteert?

In een persverklaring voegde hij daar afgelopen maandag aan toe dat hun bedrijf een 'post' rekende 'om risico's op te vangen'. Maar hoe hoog die risico-opslag was, wil Van Lienden niet zeggen. Waaruit de risico's precies bestonden ook niet. De aankoop van de mondkapjes werd vooraf volledig vergoed door VWS. Ook de kosten voor transport en opslag kwamen .

Uit een rondgang van Follow the Money langs zeven importeurs van mondkapjes blijkt dat het drietal in een periode van vermoedelijk een marge tot circa 30 miljoen euro noteerde, gegeven de marktconforme inkooptarieven destijds. Daarmee pakte de bv mogelijk een marge van rond de 30 procent – flink hoger dan de 15 tot 20 procent die gangbaar was in die tijd en ook veel meer dan bronnen binnen VWS aan *de Volkskrant* .

> 'Er is zo godsgruwelijk veel geld verdiend met mondkapjes – alleen wel belastinggeld'

De helft van de veertig miljoen bestelde mondkapjes is afkomstig van fabrikant Ryzur en verkocht aan VWS voor 2,26 euro per stuk, zo blijkt uit facturen van Relief Goods Alliance. Het gaat om zogeheten . 'In april en mei 2020 werden zulke maskers door vele honderden Chinese fabrikanten aangeboden voor rond de 1,50 euro per stuk,' zegt Jan Kemeling, die met zijn bedrijf Chensha International vanuit Singapore handelt in medische hulpmiddelen.

Kemeling kreeg in mei 2020 hetzelfde masker van dezelfde fabriek ook aangeboden. De prijs bedroeg toen ongeveer 1,50 euro, blijkt uit een e-mail die Follow the Money heeft ingezien.

Ondernemer Hans Dorrestijn verkocht in dezelfde periode 4,6 miljoen KN95-maskers aan het Duitse ministerie van Volksgezondheid. Ook hij stelt dat de maskers in maart en april goed verkrijgbaar waren tegen een uniforme prijs van ongeveer 1,50 dollar, dus die Kemeling noemt.

Dorrestijn zegt dat hij de maskers voor 1,80 euro per stuk verkocht aan het Duitse ministerie. Nog altijd verbaast hij zich over de manier waarop handige ondernemers in de beginfase van de pandemie binnenliepen: ‘Er is zo godsgruwelijk veel geld verdiend bij de verkoop van mondkapjes. We hebben het alleen wel over belastinggeld.’

Kwantumkorting

Net als Van Lienden verkocht ondernemer Hans Poulis KN95-maskers aan VWS. Zijn inkoopprijs was 1,90 dollar, hoger dan de tarieven van hier genoemde concurrenten. Maar daar was wel een verklaring voor, zegt Poulis: ‘Bij mijn fabrieken bestelde ik steeds kleine volumes – 500 duizend en 1 miljoen stuks. Je betaalt dan een hogere prijs.’

Van Lienden bestelde 20 miljoen stuks en dan is een kwantumkorting gebruikelijk. Poulis: ‘Wanneer er sprake is van een aankoop van 20 miljoen stuks dan ga je richting de 1,60 tot 1,70 dollar inkoopprijs.’ Dat is omgerekend anderhalve euro.

Follow the Money sprak met nog vier importeurs, die niet met naam genoemd willen worden. Ze stellen allen dat de KN95-maskers makkelijk verkrijgbaar waren voor een prijs van 1,50 euro of minder.

Een van hen zegt: ‘Eind april betaalden wij 1,40 dollar. Dat was op dat moment de gemiddelde prijs in de markt. In mei is de prijs gezakt en eind juni lagen de prijzen van KN95-maskers onder de 1 dollar.’

Van Lienden kende deze inkooptarieven zelf ook goed. Op 20 maart 2020 twitterde hij: ‘Voor een aantal zorgorganisaties aan het kijken of we gezamenlijk order uit China voor mondkapjes kunnen bundelen (minimale afname 1000, max. 100.000. Kostprijs € 1,50 ps [..]’

Zijn compagnon Camille van Gestel stelde op 29 maart 2020 in dat hun organisatie ‘momenteel inkoopt tussen 1,10 en 1,34 dollar per stuk’; ofwel tussen de 1 en 1,20 euro op basis van de toenmalige wisselkoers.

Gerekend met een conservatieve inkoopprijs van 1,50 euro – en de verkoopprijs van 2,26 euro – realiseerde Relief Goods Alliance een marge van 76 eurocent per mondmasker van Ryzur, wat neerkomt op een totale marge van 15,2 miljoen euro.

Gratis diensten

De onkosten waren beperkt. De mondkapjes werden afgeleverd in Sjanghai. De opslag- en transportkosten waren voor de Chinese fabrikant: uit facturen blijkt dat de spullen werden geleverd.

Overige opslag- en transportkosten factureerde Relief Goods Alliance aan VWS, bovendien stelde onder andere opslagbedrijf Flexport gratis diensten beschikbaar. Uitzendbureau Randstad voorzag de ondernemers in deze periode kosteloos van personeel, zo bevestigt een woordvoerder.

Een andere kostenpost zou kunnen bestaan uit commissie voor tussenpersonen, maar volgens een goed geïnformeerde bron kocht het drietal de kapjes naar alle waarschijnlijkheid direct bij de fabrieken. ‘Aanvankelijk hadden ze contact met verschillende agenten, maar ze zijn ook zelf gaan *sourcen*. Het regende in die periode aanbiedingen vanuit fabrieken. Zolang je vooruit betaalde, was het helemaal niet moeilijk om daar binnen te komen.’

In een interview met *NRC* suggereerde Van Lienden ook dat ze direct inkochten bij de fabriek: ‘Het enige wat Chinezen kennen, is geld. Omdat wij [een] pot met werkkapitaal hadden, betaalden we in het begin meteen een flink deel aan. Zo van: “Vanmiddag heb je een ton op je rekening staan. Als je goed levert, verdubbel ik het over drie dagen. En nog een keer, en nog een keer.” Dat is de taal die ze kennen.’

‘Hooguit 2 dollar per kapje’

© Daniel Niessen

De andere 20 miljoen maskers betrokken Van Lienden en zijn zakenpartners bij de fabriek Shandong Shengquan. Deze partij verkochten ze voor 2,78 euro per stuk aan VWS – voor aanzienlijk meer dus dan de KN95-maskers van fabrikant Ryzur. Volgens een bestond de partij van Shandong Shengquan uit zogeheten FFP2-maskers.

Wat was de inkoopprijs van deze maskers? Importeur Tim Haaksma van Avanca kocht eind maart Chinese FFP2-

maskers in. Hij zegt: ‘Voor FFP2-producten uit China lag de inkoopprijs op dat moment rond de twee dollar.’

Jan Kemeling, de Singaporese handelaar in medische hulpmiddelen, bevestigt dat. ‘Een FFP2-masker zoals dit van Shengquan, dat niet was, kostte tussen de 1,50 en 2 dollar. Hooguit 2 dollar. Er was een overvloed aan deze niet-medische maskers.’

Drie andere importeurs onderschrijven deze prijzen en noemen 2,10 dollar als absolute bovengrens. Ook Relief Goods Alliance betaalde dus naar alle waarschijnlijkheid niet meer dan – omgerekend – 2 euro per kapje bij Shengquan. Gezien de verkoopprijs van 2,78 aan VWS betekent dat een opbrengst van 78 cent per stuk; een mogelijke marge van 15,6 miljoen euro.

Kwaliteitsmanagement

Bij de deal met VWS zou de marge op 40 miljoen mondkapjes voor Van Lienden en zijn partners daarmee neerkomen op ruim 30 miljoen euro. Dat bedrag komt lager uit als de ondernemers rampzalig slecht hebben onderhandeld met de Chinezen.

In een reactie trekt Van Lienden de rekensom in twijfel. In februari, maart en april 2020 lagen de inkoopprijzen volgens hem hoger dan de andere importeurs stellen. ‘Voor de periode mei-juli zijn ze al redelijker, maar niet makkelijk haalbaar als je alles erbij neemt: transport, kwaliteitsmanagement, logistiek, douane, verkoop, site, ondersteuning, transport, et cetera.’

Bovendien lopen de prijzen per fabrikant uiteen. Van Lienden: ‘Kortom: dit heeft een hoog appels-en-peren-gehalte. Je moet daarvoor echt concrete producten noemen en die vervolgens vergelijken.' (Lees de volledige reactie van Van Lienden onderaan dit artikel.)

Wat is het verschil tussen KN95- en FFP2-maskers?

Bij het uitbreken van het coronavirus in Nederland in maart 2020, ontstonden er nijpende tekorten aan persoonlijke beschermingsmiddelen als mondkapjes. Het in ziekenhuizen gangbare type, de zogeheten FFP2-maskers die voldoen aan de Europese kwaliteitseisen, waren bij gevestigde westerse producenten als 3M bijna direct uitverkocht. Alle landen probeerden aan FFP2-maskers te komen.

FFP2-maskers moeten voldoen aan strenge kwaliteitseisen, onder meer op filterend vermogen (minimaal 94 procent aan kleine virusdeeltjes) en de pasvorm. Het toezicht ligt in handen van als Dekra en SGS maar die raakten overbelast.

Westerse landen weken noodgedwongen uit naar de grootste producent ter wereld: China. Chinese fabrieken hanteren echter niet de Europese standaard (EN149:2001 + A1: 2009) maar een eigen kwaliteitsstandaard (GB2626) voor de zogeheten KN95-maskers die minimaal 95 procent van kleine (virus)deeltjes moeten kunnen filteren. Deze KN95 maskers mogen normaal gesproken alleen op de Europese markt verkocht worden zodra ze de Europese kwaliteitsprocedure hebben doorlopen.

Noodgedwongen maakten Europese landen, waaronder Nederland, een uitzondering voor het Chinese type FFP2-maskers: sinds maart 2020 stond de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) toe dat ook maskers met deze kwaliteitsstandaard werden ingekocht.

Deze noodgreep vindt plaats in een periode waarin Chinese fabrieken in een poging om de Europese markt te bedienen massaal gebruikmaken van valse of misleidende kwaliteitscertificaten. De Chinese KN95-maskers belanden ook op corona-ic's in Nederland waar personeel regelmatig klaagt over de slechte pasvorm.

In september 2020 heeft de Inspectie de gelijkstelling van KN95 aan FFP2 opgeheven.

Lees verder

De deal van 100 miljoen euro met Sywert van Lienden deed bij het (LCH) de wenkbrauwen fronsen.

De inkooporganisatie raadde VWS af om Relief Goods Alliance een opdracht van deze omvang te verstrekken. Volgens het Consortium waren er in de tweede helft van april 2020 al meer dan voldoende mondkapjes ingekocht; in zee gaan met Van Lienden was dus onnodig.

Een woordvoerder van het ministerie bevestigt dat het LCH protest aantekende tegen de deal. 'Het LCH heeft meermaals gezegd dat er voldoende in voorraad was. Maar er was politieke druk om te blijven kopen, kopen, kopen.' Zo drong de Tweede Kamer er op 15 april 2020 – een paar dagen voor de deal met Van Lienden – nog op aan dat Nederland snel meer mondkapjes zou inslaan. Minister Hugo de Jonge ging daarin mee: 'We hebben nog niet voldoende.'

> 'Het LCH heeft meermaals gezegd dat er voldoende in voorraad was maar er was politieke druk om te blijven kopen, kopen, kopen'

Geen van de 40 miljoen kapjes van Relief Goods Alliance is uiteindelijk in de zorg gebruikt, mede omdat er discussie ontstond over de .

De woordvoerder zegt dat VWS 'geen zicht' heeft op winstmarges van leveranciers en dus ook niet op die van Relief Goods Alliance. 'De afspraken door LCH met leveranciers en dus ook met Relief Goods Alliance zijn altijd gemaakt vanuit principes van prijs, kwaliteit en leveringszekerheid. Hierbij was dus de relatie tussen de prijs waarvoor LCH kon inkopen van belang, afgezet tegen de gehanteerde marktprijzen van dat moment.'

Van Lienden zei eerder in zijn persverklaring dat hij 'open calculaties' over de prijzen met VWS heeft gedeeld. Het Department bevestigt die te hebben ontvangen. Toch zou er geen zicht zijn op de winstmarge.

De prijs van de maskers was niet te hoog, stelt VWS. 'Het LCH gaf aan dat de aangeboden tarieven van Relief Goods Alliance overeenkwamen met de tarieven die door het LCH als bandbreedte werden aangehouden.'

Een bron binnen het inkoopconsortium bestrijdt dit: 'Het LCH heeft aangegeven dat de tarieven niet overeenkwamen met de kwaliteit die werd aangeboden.'

De website van Hulptroepen is recentelijk aangepast. Er staat: 'Daarnaast zijn Bernd Damme (per 01-01-2021) en Sywert van Lienden (sinds de oprichting) als bestuurders verbonden aan Relief Goods Alliance B.V. Deze entiteit is in tegenstelling tot Hulptroepen Alliantie commercieel van aard.'

Bernd Damme en Camille van Gestel reageerden niet op een verzoek om commentaar op dit artikel.

Volledige reactie van Sywert van Lienden in antwoord op vragen van Follow the Money:

Sywert van Lienden: Alle vragen betreffen bedrijfsgevoelige informatie waar ook derden bij betrokken zijn, die onder afgesloten geheimhoudingsverklaringen vallen. We zijn hiermee bezig, maar verwachten niet dat deze nog deze week opgeheven zijn. Deze partijen hebben ons vandaag laten weten ermee bezig te zijn. Dit zal een juridisch proces van minimaal een week, mogelijk weken zijn. Dat is ook niet onze wens, wat ons betreft zijn de vragen prima beantwoordbaar.

De tweet die je aanhaalt gaat om mondmaskers van een andere fabrikant dan die geleverd zijn aan het LCH, nog voor de oprichting van stichting Hulptroepen en/of Relief Goods Alliance. Wij hielpen op dat moment via onze persoonlijke spaarrekeningen zorginstellingen en leverden nog uit restvoorraden in China i.p.v. nieuwe productie (die even later stukken duurder werd en ingewikkelder door douanewijzigingen). Deze leverden wij om niet en soms zelf met verlies vanuit maatschappelijke betrokkenheid richting zorginstellingen in ons eigen netwerk. We waren daarin zeer goedkoop. Er waren ons geen vergelijkbare aanbieders (d.w.z.: partijen die van kop tot staart het in- en verkoopproces faciliteren) bekend die deze volumes en tegen deze prijzen leverden op dat moment. Ter vergelijking zal ik je wat screenshots sturen van zorgverleners (huisartsen o.a.) die ons hun prijzen stuurden in de inlogportals van de marktleiders in de periode die je noemt. Wij zijn daarin zo ver wij weten behoorlijk goedkoop geweest.

De periode die je noemt is een lange periode met zeer verschillende inkoopprijzen. Dus daar valt moeilijk wat over te zeggen. Voor februari-april zijn ze te laag, voor de periode mei-juli al redelijker maar niet makkelijk haalbaar als je alles erbij neemt (transport, kwaliteitsmanagement, logistiek, douane, verkoop, site, ondersteuning, transport etc.). Daarnaast moet je kijken naar de fabrikant, de dikte van het gebruikte meltblown (duurste grondstof), certificeringen en historie van de fabrikant. Ook is de prijs afhankelijk van de vraag of de producten whitelisted waren om door de douane te komen. Kortom: dit heeft een hoog appels-en-peren-gehalte, je moet daarvoor echt concrete producten noemen en die vervolgens vergelijken. We hebben een sample-database van 700 types, dus mogelijk kunnen we je daar (t.z.t.) mee helpen.

FTM: Kun je verklaren waarom er binnen het Landelijk Consortium Hulpmiddelen verzet bestond tegen de omvang van de overeenkomst tussen Relief Goods Alliance en het ministerie van VWS?

SvL: Dat lijkt mij een vraag aan het LCH, in deze breedte (een veelvormig consortium, dus dan moet je wat preciezer zijn met naam en toenaam: wie heeft waar precies een probleem mee, en in hoeverre heeft dat iets met ons te maken?).